

Побережець Г.С. кандидат історичних наук

СТАНОВЛЕННЯ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ

Розглядається становлення, розвиток та діяльність Народного Руху України в процесі державотворення, що розгорнулися наприкінці ХХ ст. і привели до здобуття Україною незалежності.

Рассматривается становление, развитие и деятельность Народного Руха Украины в процессе создания государства, развернувшиеся в конце ХХ в. и привели к получению Украиной независимости.

The formation, development and activity of the People's Movement of Ukraine in the process of state formation, which unfolded at the end of the twentieth century, is considered. and led to Ukraine's independence.

Учені новітньої історії, які досліджують виникнення і діяльність НРУ, дотримуються думки щодо об'єктивності появи на політичній арені НРУ, який, стоячи на державотворчих позиціях, відображав процеси реформування суспільства, що стало, врешті-решт, своєрідним етапом національного відродження українського народу та держави в цілому [1, с. 272].

Починаючи з 1980-х років усе гостріше відчувалися кризові явища у комуністичній ідеології, що, зрозуміло, позначилося і на становищі УРСР в складі СРСР. Це виявилось у новій політиці реформування радянського суспільства – «перебудові», яка мала охопити усі сфери життя тогочасного суспільства. Нова політика дала поштовх до формування багатопартійності, а компартія, як єдина правляча партія, почала прискореними темпами втрачати свою монолітність та авторитет і дало поштовх по-новому оцінити перспективи подальшого суспільно-політичного розвитку України.

Важливою рисою в житті країни восени 1988 р. стало те, що починають з'являтися незалежні від партійних структур політклуби для того, щоб учасники (а це була переважно молодь, яка намагалася самостійно, без «керівного» втручання парткомів) змогли розібратися в актуальних

проблемах суспільного життя, проаналізувати різні, у тому числі й буржуазні, антикомуністичні концепції та погляди в галузі політики та ін. [5, с. 35]. Нові віяння охоплювали широкі маси населення.

Державотворчі процеси, що тривали наприкінці ХХ ст., призвели до становлення в Україні незалежності. Звісно, цьому посприяли фактори, які активізували самостійність і суверенність у державі. Тут визначне місце у державницькому процесі належало Народному Руху України, що на певний час зумів об'єднати найактивніші в політичному житті країни національно-демократичні сили й активно став на засади відродження різних національно-патріотичних громадських рухів, зокрема Українського козацтва [3, с. 30].

Незважаючи на складний час виникнення, НРУ поступово набирає обертів, 31 січня 1989 р. виникає Рух за перебудову, який уже в 1990 р. стає Рухом без слів «за перебудову» [6, с. 2–3].

Розвиток та укорінення Народного Руху України відбувалися складно, суперечливо, було чимало перепон, труднощів, підводних рифів. На літо 1988 р. припали перші спроби створення НРУ, зокрема, коли 4 серпня 1988 р. відбулася зустріч першого секретаря Львівського міськкому КПУ з В. Чорноволом, М. і Б. Горинями, які розглядали можливості появи на політичній арені партії нового спрямування. З часом ці події приведуть до появи й активної діяльності демократичної сили, яка зусиллями насамперед активного державотворця В. Чорновола приведе до розвалу Радянського Союзу і довгоочікуваної незалежності України [2, с. 6].

У боротьбу за державну незалежність України вагомий внесок зробила національно свідомо інтелігенція, лідери, які змогли вчасно зорієнтуватися і вивести державу на новий рівень – до незалежності. В. Чорновол і був таким вожаком, лідером, НРУ за його зусиль перетворився в таку політичну силу, яка займала провідне місце з-поміж більшості політичних партій.

Нелегким випробуванням для Руху стали серпневі події 1991 р., коли консервативні сили ЦК КПРС спробували вчинити державний переворот з

метою збереження СРСР. Після серпневих подій дата 24 серпня 1991 р. – день проголошення незалежності України стала для лідера НРУ В. Чорновола однією з найважливіших у житті.

Акція «Ланцюг Злуки» стала грандіозною маніфестацією, засвідчила національну єдність українського народу, показала, що НРУ може бути тією силою, яка успішно протистоятиме організаціям недемократичного спрямування, НРУ міцно і непохитно стоятиме на позиціях досягнення Української незалежності, де українці стануть господарями у своєму домі [4, с. 1].

За своєї активної політичної та державотворчої діяльності Народний Рух України, керований В.М. Чорноволом, зміг 24 серпня 1991 р. досягти бажаної Української незалежності і прийняти низку державних документів.

Література:

1. Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-ті рр.) / В. К. Баран, В. М. Даниленко. — К. : Видавничий дім «Альтернатива», 1999. — 304 с.

2. Барладяну-Берладник В. НРУ як геополітичне явище / В. Барладяну-Берладник // Народний Рух України: місце в історії та політиці : матеріали третьої Всеукраїнської конференції (10–11 вересня 1998 р., м. Одеса). — Одеса : Астропринт, 1998. — 72 с. — С. 6—9.

3. Задунайський В. Українське козацтво відродження та Народний Рух України (кінець 80-х — початок 90-х рр. ХХ ст.) / В. Задунайський // Схід. Спецвипуск. — 2009. — № 6 (97). — С. 30—32.

4. Тарасюк Б. Дорогі рухівці, патріоти України / Б. Тарасюк // Час Руху. — 2009. — № 16 (122).

5. Удод М. Народний Рух України в контексті становлення громадянського суспільства / М. Удод // Схід. Спецвипуск. — 2009. — № 6 (97). — С. 35—37.

6. Хроніка Народного Руху України // Час Руху. — 2009. — № 16 (122).